

WYKAZ ZMIAN

DO SZCZEGÓŁOWEGO OPISU PRIORYTETÓW PROGRAMU FUNDUSZE EUROPEJSKIE DLA MAŁOPOLSKI 2021-2027

Uchwałą ZWM nr 1287/25 z dnia 3 czerwca 2025 r. wprowadzono następujące zmiany w kartach działań oraz tabelach finansowych:

1) w działaniu 1.10. **Inwestycje rozwojowe przedsiębiorstw - Instrumenty Finansowe**

- W związku z wyczerpaniem alokacji w działaniu 1.11 *Rozwój MŚP w obszarze cyfryzacji i Przemysłu 4.0.*, w ramach Instrumentów Finansowych dopuszczone zostanie wsparcie przedsiębiorstw w obszarze zaawansowanych rozwiązań cyfrowych oraz technologii Przemysłu 4.0. W części dotyczącej opisu działania, zapis w brzmieniu:

Środki finansowe w ramach udzielanego wsparcia będą mogły zostać przeznaczone w szczególności na inwestycje w nowoczesne maszyny i urządzenia, technologie, wartości niematerialne i prawne mające na celu: (...)

- *implementację rozwiązań cyfrowych o mniej specjalistycznym charakterze dotyczących np. zakupu oprogramowania biurowego, księgowego, systemów operacyjnych komputerów osobistych z wyłączeniem inwestycji dot. zaawansowanych rozwiązań cyfrowych/ z zakresu Przemysłu 4.0. wspieranych w ramach działania 1.11.*

zastępuje się zapisem w brzmieniu:

Środki finansowe w ramach udzielanego wsparcia będą mogły zostać przeznaczone w szczególności na inwestycje w nowoczesne maszyny i urządzenia, technologie, wartości niematerialne i prawne mające na celu: (...)

- *implementację rozwiązań cyfrowych.*

2) W części opisowej działania **2.1 Poprawa efektywności energetycznej - Instrumenty finansowe**, wprowadzono zmiany w związku z rozszerzeniem zapisów Linii Demarkacyjnej dla CS 2(i). W części dotyczącej opisu działania:

a) w części dotyczącej typu projektu C. *Głęboka modernizacja energetyczna budynków wielorodzinnych mieszkaniowych*, zapis w brzmieniu:

1. Finansowane będą inwestycje wyłącznie w wielorodzinne budynki mieszkalne np. wspólnoty mieszkaniowe, TBS, budynki komunalne (z wyjątkiem budynków stanowiących własność Skarbu Państwa oraz budynków spółdzielni mieszkaniowych) otrzymuje brzmienie:

*1. Finansowane będą inwestycje wyłącznie w wielorodzinne budynki mieszkalne np. wspólnoty mieszkaniowe, TBS, budynki komunalne, **budynki spółdzielni mieszkaniowych** (z wyjątkiem budynków stanowiących własność Skarbu Państwa **lub spółek z udziałem SP**)*

Zasady wsparcia dla spółdzielni mieszkaniowych nie mogą być korzystniejsze od zasad przewidzianych dla programu krajowego. Warunek ten nie dotyczy projektów znajdujących się na liście projektów ZIT, o której mowa w art. 34 ust. 15 pkt 3 ustawy wdrożeniowej – tzw. automatyczne odstępstwo od zasady ogólnej zgodnie z zapisami Linii Demarkacyjnej.

b) Z uwagi na problemy z wyłonieniem operatora pożyczek dla ZIT dopuszcza się ZIT do udziału w naborach ogólnych. W tym działaniu usuwa się zapis w brzmieniu:

Wyłączeniu w naborze w danym typie projektu podlegają (jako wnioskodawcy lub partnerzy) podmioty będące członkami danego ZIT/IIT OPK, ich jednost org. oraz podmioty z nimi powiązane, wyszczególnione na aktualnych listach projektów (ujętych w strategii lub w porozumieniu) jako wnioskodawcy lub liderzy w analogicznym typie wsparcia. Wyłączenie nie dotyczy proj. ujętych w Strategii Partnerstw CWD–Pilotaż.

3) w działaniu **2.2 Poprawa efektywności energetycznej – dotacja**, dostosowano zapisy pod kątem przygotowań do planowanego na listopad br. ogłoszenia naboru w działaniu 2.2 – kontekst uregulowań dot. dat granicznych dla możliwości wsparcia w ramach EFRR inwestycji w systemy grzewcze zasilane gazem. W części dotyczącej opisu działania, w części wskazującej potencjalny zakres wsparcia dla typu A i B: zapis w brzmieniu:

e) wymiana dotychczasowych systemów grzewczych (zasilanych węglem kamiennym, brunatnym, torfem, łupkami bitumicznymi), ale zgodnie z następującą hierarchią: w pierwszej kolejności - montaż OZE, w drugiej - przyłączenie do sieci ciepłowniczej, w trzeciej - zastosowanie kotłów i systemów grzewczych zasilanych gazem ziemnym, pod warunkiem, że jest to możliwe technicznie i uzasadnione ekonomicznie (przy równoczesnej termomodernizacji budynku/obiektu) - jako element uzupełniający. Stosowane urządzenia grzewcze muszą być zgodne z obowiązującymi normami wynikającymi z Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/125/WE z dnia 21 października 2009 r. ustanawiająca ogólne zasady ustalania wymogów dotyczących ekoprojektu dla produktów związanych z energią oraz aktualnym Programem Ochrony Powietrza dla województwa małopolskiego.

otrzymuje brzmienie:

e) wymiana dotychczasowych systemów grzewczych (zasilanych węglem kamiennym, brunatnym, torfem, łupkami bitumicznymi), ale zgodnie z następującą hierarchią: w pierwszej kolejności - montaż OZE, w drugiej - przyłączenie do sieci ciepłowniczej (przy równoczesnej termomodernizacji budynku/obiektu) - jako element uzupełniający. Stosowane urządzenia grzewcze muszą być zgodne z obowiązującymi normami wynikającymi z Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/125/WE z dnia 21 października 2009 r. ustanawiająca ogólne zasady ustalania wymogów dotyczących ekoprojektu dla produktów związanych z energią oraz aktualnym Programem Ochrony Powietrza dla województwa małopolskiego.

4) w działaniu **2.8 Wsparcie rozwoju OZE - Instrumenty finansowe**, uzupełniono zapisy o uwolnione limity mocy w ramach lutowej zmiany Linii Demarkacyjnej.

– W części dotyczącej opisu działania w ramach typu projektu A. Wytwarzanie energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych, uzupełniono zapisy odnoszące się do mocy przewidzianych do wsparcia w ramach wytwarzania energii elektrycznej w ten sposób, że w odniesieniu do mocy przewidzianych do wsparcia w ramach

wytwarzania energii elektrycznej, w ramach pkt 1. Moce przewidziane do wsparcia w ramach wytwarzania energii elektrycznej, po zapisie:

- a) wiatr: nie więcej niż 5MWe
- b) biomasa: nie więcej niż 5MWe
- c) biogaz: nie więcej niż 0,5MWe
- d) woda: nie więcej niż 5MWe
- e) promieniowanie słoneczne: nie więcej niż 0,5MWe

dodano zapis w brzmieniu:

lub wiatr, woda i promieniowanie słoneczne bez ww. ograniczeń w zakresie mocy ale w tych przypadkach zasady wsparcia nie mogą być korzystniejsze od oferty programu krajowego.

Wskazane powyżej warunki dot. mocy przewidzianych do wsparcia nie dotyczą projektów znajdujących się na liście projektów ZIT, o której mowa w art. 34 ust. 15 pkt 3 ustawy wdrożeniowej – tzw. automatyczne odstępstwo od zasady ogólnej zgodnie z zapisami Linii Demarkacyjnej.

- W części dotyczącej opisu działania w ramach typu projektu A. Wytwarzanie energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych, uzupełniono zapisy odnoszące się do mocy przewidzianych do wsparcia w ramach wytwarzania energii elektrycznej w ten sposób, że w odniesieniu do warunku dotyczącego mocy magazynu energii realizowanego jako samodzielny projekt, w ramach zapisów pkt 3., dodaje się zapis w brzmieniu:

Warunek nie dotyczy projektów znajdujących się na liście projektów ZIT, o której mowa w art. 34 ust. 15 pkt 3 ustawy wdrożeniowej – tzw. automatyczne odstępstwo od zasady ogólnej zgodnie z zapisami Linii Demarkacyjnej.

- W części dotyczącej opisu działania w ramach typu projektu B. Wytwarzanie energii cieplnej ze źródeł odnawialnych, uzupełniono zapisy odnoszące się do mocy przewidzianych do wsparcia w ramach wytwarzania energii cieplnej w ten sposób, że w odniesieniu do mocy przewidzianych do wsparcia, po zapisie:
 - a) biomasa: nie więcej niż 5 MWth,
 - b) promieniowanie słoneczne: nie więcej niż 0,5 MWth,
 - c) geotermia: nie więcej niż 2 MWth,
 - d) biogaz: nie więcej niż 0,5 MWth.

dodano zapis w brzmieniu:

lub promieniowanie słoneczne i geotermia bez ww. ograniczeń w zakresie mocy ale w tych przypadkach zasady wsparcia nie mogą być korzystniejsze od oferty programu krajowego.

Wskazane powyżej warunki dot. mocy przewidzianych do wsparcia nie dotyczą projektów znajdujących się na liście projektów ZIT, o której mowa w art. 34 ust. 15 pkt 3 ustawy wdrożeniowej – tzw. automatyczne odstępstwo od zasady ogólnej zgodnie z zapisami Linii Demarkacyjnej.

- 5) W działaniu **2.19 Poprawa efektywności energetycznej - ZIT – dotacja**, dostosowano zapisy pod kątem przygotowań do planowanego na lipiec br. ogłoszenia naboru w działaniu – kontekst uregulowań dot. dat granicznych dla możliwości wsparcia w ramach EFRR inwestycji w systemy grzewcze zasilane gazem.

W części dotyczącej opisu działania, w części wskazującej potencjalny zakres wsparcia dla typu A, zapis w brzmieniu:

e) wymiana dotychczasowych systemów grzewczych (zasilanych węglem kamiennym, brunatnym, torfem, łupkami bitumicznymi), ale zgodnie z następującą hierarchią: w pierwszej kolejności - montaż OZE, w drugiej - przyłączenie do sieci ciepłowniczej, w trzeciej - zastosowanie kotłów i systemów grzewczych zasilanych gazem ziemnym, pod warunkiem, że jest to możliwe technicznie i uzasadnione ekonomicznie (przy równoczesnej termomodernizacji budynku/obiektu) - jako element uzupełniający. Stosowane urządzenia grzewcze muszą być zgodne z obowiązującymi normami wynikającymi z Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/125/WE z dnia 21 października 2009 r. ustanawiająca ogólne zasady ustalania wymogów dotyczących ekoprojektu dla produktów związanych z energią oraz aktualnym Programem Ochrony Powietrza dla województwa małopolskiego.

otrzymuje brzmienie:

e) wymiana dotychczasowych systemów grzewczych (zasilanych węglem kamiennym, brunatnym, torfem, łupkami bitumicznymi), ale zgodnie z następującą hierarchią: w pierwszej kolejności - montaż OZE, w drugiej - przyłączenie do sieci ciepłowniczej (przy równoczesnej termomodernizacji budynku/obiektu) - jako element uzupełniający. Stosowane urządzenia grzewcze muszą być zgodne z obowiązującymi normami wynikającymi z Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/125/WE z dnia 21 października 2009 r. ustanawiająca ogólne zasady ustalania wymogów dotyczących ekoprojektu dla produktów związanych z energią oraz aktualnym Programem Ochrony Powietrza dla województwa małopolskiego.

- 6) W działaniu **2.21 Wsparcie rozwoju OZE - ZIT – dotacja**, dokonano modyfikacji w związku zapisami zmienionej w lutym br. Linii demarkacyjnej obowiązującej od 25.02.2025 r

– W części dotyczącej opisu działania, modyfikuje się zapis dotyczący warunków dostępowych, w ten sposób, że zapis w brzmieniu:
„1. Moc magazynu przewidzianego do dofinansowania nie może przekraczać 1 MWe, przy czym w przypadku magazynów realizowanych w ramach instalacji OZE ich moc nie powinna przekraczać sumarycznej mocy wszystkich jednostek wytwórczych wchodzących w skład tej instalacji.”

otrzymuje brzmienie:

„1. W przypadku magazynów realizowanych w ramach instalacji OZE ich moc nie powinna przekraczać sumarycznej mocy wszystkich jednostek wytwórczych wchodzących w skład tej instalacji.”

- 7) W działaniu **2.22 Wsparcie rozwoju OZE - ZIT – Instrumenty finansowe**, dokonano modyfikacji w związku zapisami zmienionej w lutym br. Linii demarkacyjnej obowiązującej od 25.02.2025 r.

– W części dotyczącej opisu działania, w ramach **typu projektu A. Wytwarzanie energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych**, usuwa się zapis w brzmieniu:

1. Moce przewidziane do wsparcia w ramach wytwarzania energii elektrycznej:
 - a) wiatr: nie więcej niż 5 MWe
 - b) biomasa: nie więcej niż 5MWe,
 - c) biogaz: nie więcej niż 0,5 MWe,
 - d) woda: nie więcej niż 5 MWe
 - e) promieniowanie słoneczne: nie więcej niż 0,5 Mwe.
2. Ww. wartości dotyczą sumarycznej mocy wszystkich jednostek wytwórczych danego rodzaju OZE wchodzących w skład projektu.
3. Moc magazynu przewidziana do dofinansowania w projekcie samodzielnym: nie więcej niż 1 Mwe.

b) W części dotyczącej opisu działania, w ramach **typu projektu B. Wytwarzanie energii cieplnej ze źródeł odnawialnych**, usuwa się zapis w brzmieniu:

Warunki dostępne dla typu projektu B:

1. Moce przewidziane do wsparcia w ramach wytwarzania energii cieplnej:
 - a) biomasa: nie więcej niż 5 MWth,
 - b) promieniowanie słoneczne: nie więcej niż 0,5 MWth,
 - c) geotermia: nie więcej niż 2 MWth,
 - d) biogaz: nie więcej niż 0,5 MWth.
2. Ww. wartości dotyczą sumarycznej mocy wszystkich jednostek wytwórczych danego rodzaju OZE wchodzących w skład projektu.

c) W części dotyczącej opisu działania, w ramach **typu projektu C. Projekty kompleksowe wykorzystujące OZE do wytwarzania energii cieplnej i elektrycznej**, zapis w brzmieniu:

Dopuszcza się możliwość łączenia projektów typu A i B przy zachowaniu wskazanych dla tych typów limitów mocy.

otrzymuje brzmienie:

Dopuszcza się możliwość łączenia projektów typu A i B.

8) W działaniu **2.23 Gospodarowanie wodami – ZIT**, dokonano modyfikacji w związku zapisami zmienionej w lutym br. Linii demarkacyjnej obowiązującej od 25.02.2025 r.

- W części dotyczącej opisu działania, w części dotyczącej **typu projektu B. Systemy gospodarowania wodami opadowymi/roztopowymi** usuwa się zapis w brzmieniu:

Warunki dostępne dla typu B:

1. W przypadku miast - w ramach działania realizowane mogą być projekty wyłącznie na terenie miast poniżej 20 tys. mieszkańców, z wyjątkiem miast stolic powiatów, w przypadku których projekty mogą być realizowane wyłącznie na terenie miast do 15 tys. mieszkańców.

9) W działaniu **2.25 - Rozwijanie systemu gospodarki odpadami – ZIT**, dokonano modyfikacji w związku zapisami zmienionej w lutym br. Linii demarkacyjnej obowiązującej od 25.02.2025 r.

- W części dotyczącej opisu działania, w części dotyczącej **typu projektu A. Budowa, rozbudowa, przebudowa punktów selektywnego zbierania odpadów komunalnych**, usuwa się zapis w brzmieniu:

Warunki dostępne dla typu A:

1. Wspierane będą wyłącznie PSZOK obsługujące nie więcej niż 20 tys. mieszkańców lub inwestycje o wartości kosztów kwalifikowalnych nie większych niż 2 mln złotych. Konieczny do spełnienia będzie wyłącznie jeden z dwóch ww. warunków.

- W części dotyczącej opisu działania, w części dotyczącej **typu projektu B. Budowa, rozbudowa, przebudowa instalacji do odzysku i recyklingu odpadów komunalnych**, zapis w brzmieniu: „*Warunki dostępne dla typu B:*

1. W odniesieniu do projektów kompleksowych - wsparcie otrzymają projekty o wartości kosztów kwalifikowalnych nie większych niż 12 mln zł.

2. Brak wsparcia dla termicznego przetwarzania odpadów.

3. Projekt w zakresie recyklingu odpadów nie przekracza 8 mln zł kosztów kwalifikowalnych”

otrzymuje brzmienie:

„Warunki dostępne dla typu B:

1. Brak wsparcia dla termicznego przetwarzania odpadów.”

10) W działaniu **2.16 Rekultywacja terenów zdegradowanych**

a) W polu **Wskaźnik produktu** dodano:

PROG-FEMPP41 Powierzchnia zagospodarowanych terenów

PROG-FEMPP42 Liczba zagospodarowanych obiektów

b) W polu **Wskaźnik rezultatu** dodano:

PROG-FEMPR43 Liczba nowych funkcji na terenach zagospodarowanych

11) W działaniu **2.26 Rozwój zielonej i niebieskiej infrastruktury w miastach – ZIT**

typ A., dokonano modyfikacji w związku zapisami zmienionej w lutym br. Linii demarkacyjnej obowiązującej od 25.02.2025 r.

- W części dotyczącej opisu działania, usuwa się zapis w brzmieniu:

Wspierane będą wyłącznie działania w miastach o liczbie mieszkańców nie większej niż 20 tys. (z wyłączeniem stolic powiatów z przedziału 15-20 tys. mieszkańców) – na podstawie danych GUS aktualnych na dzień ogłoszenia naboru.

12) W działaniu **2.30 Rozwój zielonej i niebieskiej infrastruktury w miastach oraz rekultywacja terenów zdegradowanych – IIT OPK**

a) W polu **Wskaźnik produktu** dodano:

PROG-FEMPP41 Powierzchnia zagospodarowanych terenów

PROG-FEMPP42 Liczba zagospodarowanych obiektów

b) W polu **Wskaźnik rezultatu** dodano:

PROG-FEMPR43 Liczba nowych funkcji na terenach zagospodarowanych

13) W działaniu **5.3 Infrastruktura kształcenia zawodowego, Typ. B Infrastruktura uczelni wyższych, dokonano zmian finansowych.**

– W polu opis działania zapis w brzmieniu:

Alokacja UE całe działanie wynosi 39 776 309 euro w tym na typ A wynosi 25 309 000 euro, natomiast na typ B wynosi 14 467 309 euro.

otrzymuje brzmienie:

*Alokacja UE całe działanie wynosi **39 476 309** euro w tym na typ A wynosi 25 309 000 euro, natomiast na typ B wynosi **14 167 309** euro.*

14) W działaniu **5.3 Infrastruktura kształcenia zawodowego Typ. B Infrastruktura uczelni wyższych, doprecyzowano wnioskodawców.**

– W polu opis działania zapis w brzmieniu:

Wnioskodawcą lub partnerem w projekcie obowiązkowo jest organ prowadzący szkoły lub placówki oświatowe objęte wsparciem w projekcie

otrzymuje brzmienie:

*Wnioskodawcą lub partnerem w projekcie **typu A** obowiązkowo jest organ prowadzący szkoły lub placówki oświatowe objęte wsparciem w projekcie. Natomiast wnioskodawcą w typie B może być wyłącznie uczelnia zawodowa (zgodnie z art. 15 ust.1 Ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce) działająca na terenie województwa małopolskiego.*

15) W działaniu **5.3 Infrastruktura kształcenia zawodowego Typ. B Infrastruktura uczelni wyższych, doprecyzowanie celu zakresu wsparcia.**

– w polu opis działania zapis w brzmieniu:

Wyżej wymienione działania mają mieć na celu umożliwienie praktycznej nauki zawodu na poziomie wyższym oraz zwiększenie dostępności infrastrukturalnej uczelni zawodowych.

otrzymuje brzmienie:

*Wyżej wymienione działania mają mieć na celu umożliwienie **kształcenia zawodowego** na poziomie wyższym (w tym w zakresie wskazanym w art. 15 ust. 2 Ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce) oraz zwiększenie dostępności infrastrukturalnej uczelni zawodowych.*

16) W działaniu 6.11 **Wsparcie kształcenia zawodowego typ A podniesienie jakości kształcenia zawodowego** w związku z limitem znaków w części dotyczącej opisu działania zastosowano skrócone zapisy niezmieniające sensu i merytorycznych warunków.

17) W działaniu **6.11 Wsparcie kształcenia zawodowego typ B edukacja włączająca w szkołach i placówkach systemu oświaty prowadzących kształcenie zawodowe**, w związku z przygotowywanym naborem wniosków doprecyzowano zapisy SZOP w zakresie typu B.

– **W części dotyczącej opisu działania, zapis w brzmieniu:**

typ B. edukacja włączająca w szkołach i placówkach systemu oświaty prowadzących kształcenie zawodowe

Maksymalny % poziom dofinansowania całkowitego wydatków kwalifikowalnych na poziomie projektu: 95 %

Dopuszczalny cross-financing: 25 %

Maksymalny udział wydatków związanych z zakupem mebli, sprzętów i pojazdów (niestanowiących cross financingu) w kosztach bezpośrednich: 30 %

Edukacja włączająca rozumiana jest jako podejście w procesie kształcenia i wychowania, którego celem jest zwiększanie szans edukacyjnych wszystkich osób uczących się poprzez zapewnianie im warunków do rozwijania indywidualnego potencjału, tak by w przyszłości umożliwić im pełnię rozwoju osobistego na miarę swoich możliwości oraz pełne włączenie w życie społeczne.

Edukacja ta stawia za cel wyposażenie uczniów w kompetencje niezbędne do stworzenia w przyszłości włączającego społeczeństwa, czyli społeczeństwa, w którym osoby niezależnie od różnic m.in. w stanie zdrowia, sprawności, pochodzeniu, wyznaniu są pełnoprawnymi członkami społeczności, a ich różnorodność postrzegana jest jako cenny zasób rozwoju społecznego i cywilizacyjnego. To systemowe, wielowymiarowe i wielokierunkowe podejście do edukacji nastawione na dostosowanie wymagań edukacyjnych, warunków nauki i organizacji kształcenia do potrzeb i możliwości każdego ucznia, jako pełnoprawnego uczestnika procesu kształcenia. Szkoła ogólnodostępna to szkoła dostępna dla każdego ucznia, otwarta na jego potrzeby i możliwości, realizująca założenia edukacji włączającej. To szkoła zapewniająca każdemu uczniowi warunki do rozwoju i pełnego uczestnictwa w procesie kształcenia i wychowania oraz życiu społecznym szkoły.

Włączenie to proces, który pomaga pokonywać bariery ograniczające obecność, uczestnictwo i osiągnięcia uczniów (źródło: MEiN <https://www.gov.pl/web/edukacja-i-nauka/edukacja-wlaczajaca>)

Celem realizowanych projektów powinna być taka organizacja nauki w szkole ogólnodostępnej, aby każda z osób uczących się miała możliwość pełnego uczestnictwa w procesie kształcenia i wychowania oraz życiu społecznym szkoły, zgodnie ze swoimi możliwościami w warunkach uwzględniających indywidualne potrzeby. Takie podejście pozwoli też rodzicom dzieci ze specjalnymi potrzebami dokonać świadomego wyboru w zakresie placówki w której będzie uczyć się ich dziecko (ogólnodostępna czy specjalna).

otrzymuje brzmienie:

typ B. edukacja włączająca w szkołach i placówkach systemu oświaty prowadzących kształcenie zawodowe

Maks. % poziom dofinansowania całkowitego wydatków kwalif. na poziomie projektu: 95%

Dopuszczalny cross-financing: 25%

Maks.udział wydatków związanych z zakupem mebli, sprzętów i pojazdów (niestanowiących c-f) w kosztach bezpośrednich: 30 %

Edukacja włączająca rozumiana jest jako podejście w procesie kształcenia i wychowania, którego celem jest zwiększanie szans edukacyjnych wszystkich osób uczących się poprzez zapewnianie im warunków do rozwijania indywidualnego potencjału, tak by w przyszłości umożliwić im pełnię rozwoju osobistego na miarę swoich możliwości oraz pełne włączenie w życie społeczne.

Edukacja ta stawia za cel wyposażenie uczniów w kompetencje niezbędne do stworzenia w przyszłości włączającego społeczeństwa, w którym osoby niezależnie od różnic m.in. w stanie zdrowia, sprawności, pochodzeniu, wyznaniu są pełnoprawnymi członkami społeczności, a ich różnorodność postrzegana jest jako cenny zasób rozwoju społecznego i cywilizacyjnego. To systemowe, wielowymiarowe i wielokierunkowe podejście do eduk. nastawione na dostosowanie wymagań edukacyjnych, warunków nauki i organizacji kształcenia do potrzeb i możliwości każdego ucznia, jako pełnoprawnego uczestnika procesu kształcenia.

Szkoła/placówka ogólnodostępna to szkoła dostępna dla każdego ucznia, otwarta na jego potrzeby i możliwości, realizująca założenia eduk. włącz., zapewniająca każdemu uczniowi warunki do rozwoju i pełnego uczestnictwa w procesie kształcenia i wychowania oraz życiu społecznym.

Celem projektów jest taka organizacja nauki w szkole lub placówce prowadzącej kształcenie zawodowe, aby każda z osób uczących się miała możliwość pełnego uczestnictwa w procesie kształcenia i wychowania oraz życiu społ. szkoły, zgodnie ze swoimi możliwościami w warunkach uwzględniających indywidualne potrzeby.

W ramach typu B możliwa będzie realizacja kompleksowych projektów w zakresie zwiększenia dostępności szkół lub placówek prowadzących kształcenie zawodowe w obszarach: architektonicznym, technicznym, edukacyjno-społecznym oraz organizacyjnym, w szczególności poprzez:

- podnoszenie świadomości, umiejętności, kompetencji i kwalifikacji kadry w zakresie rozpoznawania indywidualnych potrzeb ucznia lub pracy z uczniem ze specjalnymi potrzebami, w tym korzystanie przez szkoły i placówki z doradztwa w tym zakresie*
- zatrudnienie dodatkowego personelu np. asystentów uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych*
- poprawę dostępności architektonicznej*
- dostosowanie pomieszczeń i ich wyposażenia do potrzeb uczniów ze specjalnymi potrzebami, w tym w szczególności z niepełnosprawnością*

- *działania usprawniające proces zarządzania i organizację pracy szkoły/placówki w zakresie wsparcia grup, które najbardziej tego potrzebują w tym uczniów ze specjalnymi potrzebami*
- *współpracę z poradnią psychologiczno-pedagogiczną*
- *realizację pomocy psychologiczno-pedagogicznej dla uczniów*
- *realizację zajęć rewalidacyjnych*
- *realizację dodatkowego wsparcia dla uczniów, w tym w zakresie specjalnej organizacji nauki zgodnie z indywidualnymi potrzebami,*
- *realizację zajęć dot. przeciwdziałania dyskryminacji oraz działań ukierunkowanych na integrację uczniów ze specjalnymi potrzebami z uczniami bez zdiagnozowanych specjalnych potrzeb*
- *wykorzystanie doświadczeń związanych z ed.włącz. w szkołach prowadz. kszt. zawodowe z innych krajów europejskich*
- *wsparcie rodziców i opiekunów w zakresie pełnienia funkcji rodzicielskich i wspierania rozwoju dzieci na każdym etapie (np. możliwość konsultacji psychologicznej lub pedagogicznej) - jako element szerszego projektu*
- *realizację kursów umiejętności zawodowych dostosowanych do osób ze specjalnymi potrzebami*

Co do zasady każdy projekt powinien obejmować bezpośrednim wsparciem uczniów/uczennice.

Warunki ogólne w ramach Działania:

Szkoły specjalne i inne placówki, które prowadzą do segregacji lub utrzymania segregacji jakiejkolwiek grupy defaworyzowanej i/lub zagrożonej wykluczeniem społecznym, nie będą wspierane w zakresie infrastruktury i wyposażenia.

Realizacja wsparcia uczniów oraz kadry szkół specjalnych będzie możliwa jedynie we współpracy ze szkołami ogólnodostępnymi. Celem tej współpracy będzie stopniowe przechodzenie dzieci i młodzieży z tych szkół do nauki w szkołach ogólnodostępnych poprzez m.in. integrację dzieci z obydwu typów szkół oraz przygotowanie kadry i całego środowiska szkolnego ukierunkowane na zapewnienie uczniom z niepełnosprawnościami warunków nauki dostosowanych do ich potrzeb.

Wsparcie osób uczących się będzie zaprojektowane z uwzględnieniem indywidualnej sytuacji i potrzeb w szczególności związanych ze szczególnymi potrzebami i niepełnosprawnością. Dodatkowo szkoły i placówki oświatowe zachęcane będą do realizacji zajęć z zakresu przeciwdziałania dyskryminacji. Celem każdego projektu z obszaru edukacji powinno być stworzenie przestrzeni wolnej od dyskryminacji, przyjaznej, wspierającej i otwartej na osoby w różnej sytuacji.

Wydatki w ramach cross-financingu oraz związane z zakupem mebli, sprzętów i pojazdów mogą być ponoszone jedynie jako element uzupełniający projektu i być niezbędne do realizacji jego celu.

Preferowane będą projekty realizowane w formule partnerskiej, w tym z organizacjami pozarządowymi.

Wnioskodawcą lub partnerem w projekcie obowiązkowo jest organ prowadzący szkoły lub placówki oświatowe objęte wsparciem w projekcie.

Wsparcie realizowane w projekcie powinno stanowić uzupełnienie/rozszerzenie działań realizowanych do tej pory przez szkoły i placówki objęte wsparciem.

Beneficjent jest zobowiązany do monitorowania poziomu alokacji wydatkowanej na realizację kursów prowadzących do uzyskania przez uczniów kwalifikacji i uprawnień zawodowych w zakresie gospodarki zielonej oraz rozwój kompetencji ekologicznych i umiejętności niezbędnych do pracy w sektorze zielonej gospodarki (jeśli dotyczy).

Wyłączeniu w naborze w danym typie projektu podlegają (jako wnioskodawcy lub partnerzy) podmioty będące członkami danego ZIT/IIT OPK, ich jednostki org. oraz podmioty z nimi powiązane, wyszczególnione na aktualnych listach projektów (ujętych w strategii lub w porozumieniu) jako wnioskodawcy lub liderzy w analogicznym typie wsparcia. Wyłączenie nie dotyczy proj. ujętych w Strategii Partnerstw CWD–Pilotaż.

Szczegółowe warunki wsparcia w poszczególnych typach mogą zostać doprecyzowane w Regulaminie naboru.

18) W działaniu 6.11 Wsparcie kształcenia zawodowego typ B edukacja włączająca w szkołach i placówkach systemu oświaty prowadzących kształcenie zawodowe.

- W polu **Wskaźnik produktu** dodano wskaźniki:
Liczba objętych wsparciem podmiotów administracji publicznej lub służb publicznych na szczeblu krajowym, regionalnym lub lokalnym EECO18;
Liczba objętych wsparciem mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw (w tym spółdzielni i przedsiębiorstw społecznych) EECO19

19) W działaniu 6.19 Kompleksowe wsparcie obywateli państw trzecich, wprowadzono zmiany techniczne.

- W polu Opis Działania, w części dotyczącej typu B, zapis w brzmieniu:
Cele zostaną osiągnięte poprzez:
1) utworzenie i funkcjonowanie Centrum Integracji Cudzoziemców, w tym m.in.: (...)
otrzymuje brzmienie:
Cele zostaną osiągnięte poprzez:
1) utworzenie i funkcjonowanie Biura Projektu, w tym m.in.: (...)

20) W działaniu 6.22 Wsparcie usług społecznych i zdrowotnych w regionie – RLKS.

- W polu Wskaźnik rezultatu usunięto:
PROG-FEMPR35 - Miejsca pracy utworzone we wspieranych jednostkach

21) W działaniu **8.8 Pozyskiwanie inwestycji tworzących miejsca pracy.**

- W polu Wskaźnik rezultatu dodano:
PROG-FEMPR46 Liczba nowych miejsc pracy utworzonych przez inwestorów

22) W działaniu **8.10 Gospodarka obiegu zamkniętego.**

- W części dotyczącej opisu działania w celu uspoźnienia opisu działania w zakresie współfinansowania ze środków BP z tabelą finansową stanowiącą integralną część SzOP dodano następujące zapisy: **Współfinansowanie ze środków budżetu państwa (BP) nie dotyczy typu projektu B, w przypadku którego maksymalny poziom dofinansowania całkowitego wydatków kwalifikowanych na poziomie projektu (środki UE + współfinansowanie ze środków krajowych przyznane beneficjentowi przez właściwą instytucję) wynosi 85% a minimalny wkład własny beneficjenta wynosi 15%.**

oraz

Projekty objęte regułami pomocy publicznej nie mogą korzystać z dofinansowania ze środków budżetu państwa.

- W polu **Maksymalny % poziom dofinansowania wydatków kwalifikowalnych projektu, Całkowite (środki UE +krajowe)** zmieniono wartość z 85 % na 95% w celu zachowania zgodności z tabelą finansową stanowiącą załącznik do SzOP.
- W polu **Pomoc publiczna – krajowa podstawa prawna** uzupełniono wykaz o:
Rozporządzenie Ministra Funduszy i Polityki Regionalnej 1 z dnia 7 grudnia 2023 r. w sprawie udzielania pomocy inwestycyjnej na efektywne gospodarowanie zasobami i wspieranie przechodzenia na gospodarkę o obiegu zamkniętym w ramach regionalnych programów na lata 2021-2027

Rozporządzenie Ministra Funduszy i Polityki Regionalnej 1 z dnia 11 grudnia 2022 r. w sprawie udzielania pomocy inwestycyjnej na propagowanie energii ze źródeł odnawialnych, propagowanie wodoru odnawialnego i wysokosprawnej kogeneracji w ramach regionalnych programów na lata 2021-2027

- W polu **Pomoc publiczna – unijna podstawa prawna** uzupełniono wykaz o:
Decyzja Komisji z dnia 20 grudnia 2011 r. w sprawie stosowania art. 106 ust. 2 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej do pomocy państwa w formie rekompensaty z tytułu świadczenia usług publicznych, przyznawanej przedsiębiorstwom zobowiązanym do wykonywania usług świadczonych w ogólnym interesie gospodarczym

Rozporządzenie Komisji (UE) 2023/2832 z dnia 13 grudnia 2023 r. w sprawie stosowania art. 107 i 108 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej do pomocy de minimis przyznawanej przedsiębiorstwom wykonującym usługi świadczone w ogólnym interesie gospodarczym (Dz. Urz. UE L z 15.12.2023)

- W polu Wskaźnik produktu dodano:
PLRO073 Liczba przeprowadzonych kampanii informacyjno-edukacyjnych kształtujących świadomość ekologiczną

23) W działaniu **8.11 Transformacja energetyczna.**

- W części dotyczącej opisu działania, w ramach zapisów dotyczących typu projektu A. **Rozwój wykorzystania OZE**, poprawiono omyłkę redakcyjną poprzez zastąpienie

jednostki mocy kW jednostką mocy MW, w ten sposób, że zapis: 0,5 kW zastąpiono zapisem: **0,5 MW**

- W polu **Pomoc publiczna – krajowa podstawa prawna** uzupełniono wykaz o:

Rozporządzenie Ministra Funduszy i Polityki Regionalnej z dnia 11 grudnia 2022 r. w sprawie udzielania pomocy na inwestycje wspierające efektywność energetyczną w ramach regionalnych programów na lata 2021-2027

Rozporządzenie Ministra Funduszy i Polityki Regionalnej z dnia 16 sierpnia 2023 r. w sprawie udzielania pomocy inwestycyjnej na system ciepłowniczy i chłodniczy w ramach regionalnych programów na lata 2021-2027

- W polu **Wskaźnik produktu** dodano:

PLRO004 Liczba wspartych dużych przedsiębiorstw

- W polu **Wskaźnik rezultatu** dodano:

PLRR108 Ilość zmagazynowanej energii w magazynie energii (ilość energii dostarczona do magazynu) elektrycznej

- 24) W działaniu **8.13 Zagospodarowanie terenów i obiektów zdegradowanych**, doprecyzowano zapisy umożliwiając w szczególności zagospodarowanie terenów zdegradowanych bez konieczności ich rekultywacji.

- W części dotyczącej opisu działania, zapis w brzmieniu:

Typ projektu A. Nadanie terenom i obiektom zdegradowanym nowych funkcji

Zaplanowana interwencja zakłada podjęcie działań związanych z zagospodarowaniem (lub jeśli to konieczne rekultywację w tym remediację) zdegradowanych, zdewastowanych, przemysłowych terenów, obiektów zmierzających do nadania im w ramach projektu nowych funkcji środowiskowych, społecznych lub gospodarczych.

•teren zdegradowany to teren, którego wartość użytkowa zmalała np. poprzez zanieczyszczenie, skażenie lub zmianę naturalnego ukształtowania terenu w wyniku dział. przem., w tym górniczej lub innej działalności człowieka. To również teren, w którym nastąpiła szkoda w środowisku (np. deformacje ciągłe terenu) lub występuje historyczne zanieczyszczenie terenu.

•teren zdewastowany to teren, który utracił całkowicie wartość użytkową np. poprzez zanieczyszczenie, skażenie czy zmianę naturalnego ukształtowania terenu w wyniku dział. przem., w tym górniczej lub innej działalności człowieka. To również teren, w którym nastąpiła szkoda w środowisku (np. deformacje nieciągłe terenu) lub występuje historyczne zanieczyszczenie terenu.

•teren przemysłowy – teren, na którym odbywała się w przeszłości produkcja przemysłowa, np. wydobywanie kopalin z podziemnych, odkrywkowych bądź otworowych zakładów górniczych które zostały zlikwidowane, również teren usług dla przemysłu, w tym również np. zaplecza administracyjne i badawcze, ujęcia wody i zbiorniki retencyjne oraz teren, na który przemysł oddziaływał np. zanieczyszczone lub skażone wody i gleby, deformacje terenu.

Na w/w terenach dopuszcza się budowę nowych obiektów, jak również adaptację i rozbudowę istniejących obiektów pod warunkiem nadania im nowych funkcji środowiskowych, społecznych lub gospodarczych.

Jeśli w/w tereny były już wcześniej poddane rekultywacji, remediacji np. w przypadku, gdy podmiot odpowiedzialny za degradację terenu sfinansował z własnych środków rekultywację (zgodnie z zasadą „zanieczyszczający płaci”) lub w/w tereny zostały zredukowane w wyniku sukcesji przyrodniczej czy też wypłukiwania przez deszcze (na takich terenach nie są przekroczone normy zanieczyszczeń, zróżnicowane w zależności od funkcji wynikające z obowiązujących przepisów prawa) to wówczas dopuszcza się jedynie samo zagospodarowanie tych terenów bez konieczności ich rekultywacji.

W powyższych przypadkach Wnioskodawca musi udowodnić, że działania zostały zaplanowane w taki sposób, że ich realizacja zapewni osiągnięcie oczekiwanych funkcji z uwzględnieniem bezpieczeństwa ostatecznych odbiorców inwestycji. Niezbędne będzie przedstawienie:

- decyzji starosty o uznaniu rekultywacji za zakończoną, lub*
- dokumentu/ wyników badań potwierdzających, że teren, na którym będzie realizowana inwestycja w wyniku działań podjętych w ramach projektu ostatecznie nie będzie stanowił zagrożenia dla zdrowia i życia ludzi, lub*
- raportu o znajomości historii działalności przemysłowej, jak również po jej zakończeniu i braku uciążliwości dla środowiska lub redukcji zanieczyszczeń w długim okresie jaki upłynął od zakończenia działalności przemysłowej, wskaźnikiem czego jest np. roślinność z naturalnej sukcesji.*

Priorytetowo traktowane będą projekty, które będą prowadzić do rozwoju nowych funkcji środowiskowych lub społecznych.

•funkcja środowiskowa – rozwój nowych terenów zielonych, z uwzględnieniem wykorzystania naturalnej sukcesji przyrody i działań na rzecz czynnej ochrony przyrody, zielonej infr., a także terenów zielonych spełniających funkcje rekreacyjne, przyrodnicze, np. parki miejskie, zieleńce, ścieżki edukacyjne, place zabaw, inna ogólnodostępna infr. rekreacyjna (tam gdzie to możliwe i zasadne biorąc pod uwagę zanieczyszczenie terenu); dopuszczalne jest także sfinansowanie elementów dodatkowych, np. ścieżek, ławek, koszy na śmieci, infr. oświetleniowej, ciągów pieszo-rowerowych, siłowni plenerowych, ścieżek rowerowych.

•funkcja społeczna – dopuszcza się budowę nowych budynków oraz przebudowę, remont i adaptację istniejących budynków lub przestrzeni wraz z ich wyposażeniem celem nadania im nowych funkcji społecznych (np. świetlice środowiskowe, kluby seniora, zaplecza socjalne) lub kulturalnych (np. ośrodki kultury, przestrzenie do organizacji wydarzeń kulturalnych). Dopuszcza się także budowę nowych budynków, przebudowę, renowację, adaptację, zdegradowanych budynku/ów nie funkcjonujących, z przeznaczeniem wyłącznie na mieszkania chronione, wspomagane, socjalne lub komunalne (mieszkania komunalne, tj. mieszkania wchodzące w skład mieszkaniowego zasobu gminy).

Wsparcie nie dotyczy infrastruktury oświaty, nauki, ochrony zdrowia.

•funkcja gospodarcza – możliwa jest budowa i rozbudowa infrastruktury na rzecz rozwoju gospodarczego, tworzenie nowych oraz rozbudowa istniejących terenów inwestycyjnych (rozumiana jako poszerzenie o nowe tereny). Wsparcie może obejmować m.in. przygotowanie i uporządkowanie terenu, kompleksowe uzbrojenie terenu inwestycji poprzez budowę niezbędnej infr. technicznej (sieci uzbrojenia), budowę wewnętrznego

układu komunikacyjnego, tj. dróg oraz infr. służącej do przemieszczania się po terenie inwestycyjnym – w tym np. chodniki, drogi rowerowe, parkingi) oraz wyposażenie w niezbędną do funkcjonowania infr. w tym budynki. Wydatki na istniejących terenach inwestycyjnych będą uznane za kwalifikowalne jedynie w sytuacji jeśli są one niezbędne do zapewnienia pełnej funkcjonalności całego terenu inwestycyjnego. Natomiast drogi dojazdowe do tworzonych/ rozbudowywanych terenów inwestycyjnych mogą być kwalifikowalne pod warunkiem spełnienia następujących zasad określonych dla priorytetu 7. FEM 21-27, zgodnie z którymi: nie będą wspierane inwestycje w elementy infr. drogowej (w tym w parkingi), chyba że stanowią one nieodłączny element większego projektu, a ich koszt nie przekracza 15% kosztów kwalifikowalnych operacji. Do limitu 15% nie wchodzi elem. infr. drogowej przeznaczone do ruchu pieszego i rowerowego. W miastach projekty te nie mogą obejmować budowy nowych dróg lub parkingów oraz w odniesieniu do istniejących - zwiększenia ich pojemności lub przepustowości, ani nie mogą w żaden inny sposób przyczyniać się do zwiększenia natężenia ruchu samochodowego.

Dodatkowe warunki:

- W przypadku typu projektu A nie ma zastosowania zasada zanieczyszczający płaci w sytuacji gdy:

- ☐ teren zdegradowany, zdewastowany, przemysłowy był już wcześniej poddany rekultywacji, remediacji i obecnie wymaga tylko zagospodarowania np. w przypadku, gdy podmiot odpowiedzialny za degradację terenu czy też nielegalne składowanie odpadów sfinansował z własnych środków remediację lub rekultywację (zgodnie z zasadą „zanieczyszczający płaci” oraz Dyrektywą 2004/35/WE Par. Eur. i Rady z dnia 21.04.2004 r. w sprawie odpowiedzialności za środowisko w odniesieniu do zapobiegania i zaradzania szkodom wyrządzonym środowisku naturalnemu).

- ☐ na terenie zdegradowanym, zdewastowanym, przemysłowym zanieczyszczenia zostały zredukowane w wyniku sukcesji przyrodniczej czy też wyłukiwania przez deszcze. Na takich terenach nie są przekroczone normy zanieczyszczeń. Teren wówczas nie wymaga rekultywacji, a jedynie zagospodarowania.

W powyższych przypadkach Wnioskodawca musi udowodnić, że działania zostały zaplanowane w taki sposób, że ich realizacja zapewni osiągnięcie oczekiwanych funkcji z uwzględnieniem bezpieczeństwa ostatecznych odbiorców inwestycji. Niezbędne będzie przedstawienie:

- ☐ decyzji starosty o uznaniu rekultywacji za zakończoną, lub

- ☐ dokumentu/ wyników badań potwierdzających, że teren, na którym będzie realizowana inwestycja w wyniku działań podjętych w ramach projektu ostatecznie nie będzie stanowił zagrożenia dla zdrowia i życia ludzi, lub

- ☐ raportu o znajomości historii działalności przemysłowej, jak również po jej zakończeniu i braku uciążliwości dla środowiska lub redukcji zanieczyszczeń w długim okresie jaki upłynął od zakończenia działalności przemysłowej, wskaźnikiem czego jest np. roślinność z naturalnej sukcesji.

- Wydatki związane z rekultywacją (w tym remediacją) będą kwalifikowalne wyłącznie w przypadkach, gdy podmiot odpowiedzialny za degradację terenu czy też nielegalne składowanie odpadów nie może być zidentyfikowany lub nie może zostać obciążony

odpowiedzialnością za sfinansowanie rekultywacji zgodnie z zasadą „zanieczyszczający płaci” oraz Dyr. 2004/35/WE Parl. Eur. i Rady z dnia 21.04.2004 r. w spr. odp.za środ. w odniesieniu do zapobiegania i zaradzania szkodom wyrządzonym środ. natu. (wydatki typu: oczyszczanie gleby, ziemi i wód gruntowych, ograniczenia możliwości rozprzestrzeniania się zanieczyszczeń, likwidacji nielegalnych składowisk odpadów, transport oraz odzysk lub unieszkodliwienie odpadów zalegających na danym terenie). W sytuacji w której Wnioskodawca przedstawił decyzję starosty o uznaniu rekultywacji za zakończoną, a konieczne będą dalsze działania służące podnoszeniu jakości i parametrów ziemi, wówczas takie wydatki będą uznane za kwalifikowalne.

- Wspierane będą działania uwzględniające regulacje dot. odpowiedzialności za szkody spowodowane ruchem zakładu górniczego (jeśli dotyczy)

- Konieczne jest zapewnianie zgodność z zasadą deinstytucjonalizacji - wydatki nie mogą dot. infr. opieki instytucjonalnej, rozumianej zgodnie z wytycznymi MFiPR w zakresie realizacji projektów z udziałem EFS+ w reg. prog. na lata 21-27. Szkoły spec. i inne placówki prowadzące do segregacji lub utrzymania segregacji jakiejkolwiek grupy defaworyzowanej i/lub zagrożonej wyklucz.spół. nie będą wspierane w zakresie infra. i wyposażenia

- Projekty muszą być ogólnodostępne i nie mogą generować dochodów/ być nieefektywne finansowo

- Wydatki niekwalifikowane:

- budowa nowej infr. drogowej (w tym parkingów), chyba że stanowi integralną część projektu a jej koszt nie przekracza 15% kosztów kwali. projektu

- infrastruktura administracyjno - biurowa (za wyjątkiem części funkcjonalnie związanych z planowaną inwestycją)

- inwestycje dotyczące infrastruktury wodno – kanalizacyjnej (jako samodzielne projekty)

otrzymuje brzmienie:

Typ projektu A. Nadanie terenom i obiektom zdegradowanym nowych funkcji

Zakłada się działania związane z zagospodarowaniem (lub jeśli to konieczne rekultywacją w tym remediacją) zdegradowanych, zdewastowanych, przemysłowych terenów, obiektów zmierzających do nadania im w ramach projektu nowych funkcji środowiskowych, społecznych lub gospodarczych.

- teren zdegradowany - teren, którego wartość użytkowa zmalała np. poprzez zanieczyszczenie, skażenie lub zmianę stosunków wodnych, naturalnego ukształtowania terenu w wyniku dział. przem., w tym górniczej lub innej dział. człowieka. To również teren, w którym nastąpiła szkoda w środowisku (np. deformacje ciągłe terenu zgodnie z definicją PIG PIB www.pgi.gov.pl/zapadliska-home/slownik-pojec.html) lub występuje historyczne zanieczyszczenie terenu.

- teren zdewastowany - teren, który utracił całkowicie wartość użytkową np. poprzez zanieczyszczenie, skażenie, zmianę stosunków wodnych, natur. ukształtowania terenu w wyniku dział. przem., w tym górniczej lub innej działalności człowieka. To również teren, w którym nastąpiła szkoda w środowisku (np. deformacje nieciągłe terenu) lub występuje historyczne zanieczyszczenie terenu.

•teren poprzemysłowy – teren, na którym odbywała się w przeszłości produkcja przemysłowa, np. wydobywanie kopalin w podziemnych, odkrywkowych bądź otworowych zakładach górniczych które zostały zlikwidowane, również teren usług dla przemysłu, w tym np. zaplecza administracyjne i badawcze, strefy ochronnej dla zakładów uciążliwych dla środowiska, tereny, które przestały pełnić funkcje pomocnicze dla produkcji przemysłowej, ujęcia wody i zbiorniki retencyjne oraz teren, na który przemysł oddziaływał np. zanieczyszczone lub skażone wody i gleby, deformacje terenu. Na w/w terenach dopuszcza się budowę nowych obiektów, jak również adaptację i rozbudowę istniejących obiektów pod warunkiem nadania im nowych funkcji środowiskowych, społecznych lub gospodarczych.

W przypadku terenów które były wcześniej poddane rekultywacji, remediacji m.in. w przypadku, gdy podmiot odpowiedzialny za degradację terenu naprawił szkodę/sfinansował z własnych środków rekultywację (zgodnie z zasadą „zanieczyszczający płaci”) lub na w/w terenach zanieczyszczenie zostało zredukowane w wyniku sukcesji przyrodniczej czy też wypłukiwania przez deszcze (nie są przekroczone normy zanieczyszczeń, zróżnicowane w zależności od funkcji wynikające z obowiązujących przepisów prawa) TO WÓWCZAS dopuszcza się jedynie samo zagospodarowanie tych terenów bez konieczności ich rekultywacji.

W powyż. przypadkach Wnioskodawca musi udowodnić, że działania zostały zapl. w taki sposób, że ich realizacja zapewni osiągnięcie oczekiwanych funkcji z uwzgl. bezpieczeństwa ostatecznych odbiorców inwestycji. Niezbędne będzie:

a)przedstawienie decyzji starosty o uznaniu rekultywacji za zakończoną, lub

b)przedstawienie dok./ wyników badań potwierdzających, że teren, na którym będzie realizowana inwestycja ostatecznie nie będzie stanowił zagrożenia dla zdrowia i życia ludzi, przeprowadz. przez akredytowane laboratoria lub certyfikowane jednostki badawcze pod kątem skażenia gruntu. Chyba, że inwest. dot. obiektu, który ze względu na powierzchnię uniemożliwia przeprowadzenie w/w badań. Konieczne będzie przedstawienie wyników ww. oceny zgodnie z Rozp. Ministra Środowiska z dnia 01.09.2016 r. w spr. sposobu prowadzenia oceny zanieczysz. powierzchni ziemi, które wprowadza dopuszczalne zawartości w glebie i w ziemi substancji powodujących ryzyko. W zależności od planowanego przeznaczenia terenu, dopuszcza się różne zawartości poziomów substancji dla poszczególnych grup gruntów (od I do IV), wskazanych w zał. nr I do ww. rozporządzenia. Dokumenty te muszą być złożone wraz z wnioskiem o dofinansowanie

Priorytetowo traktowane będą projekty, które będą prowadzić do rozwoju nowych funkcji środowiskowych lub społecznych.

•funkcja środowiskowa – rozwój nowych terenów zielonych, z uwzględnieniem wykorzystania naturalnej sukcesji przyrody i działań na rzecz czynnej ochrony przyrody, zielonej infr., a także terenów zielonych spełniających funkcje rekreacyjne, przyrodnicze, np. parki miejskie, zieleńce, ścieżki edukacyjne, place zabaw, inna ogólnodost. infr. rekreacyjna. Dopuszczalne jest także sfinansowanie el. dodatkowych, np. ścieżek, ławek, koszy na śmieci, infr. oświetleniowej, ciągów pieszko-rower., siłowni plenerowych.

•funkcja społeczna – dopuszcza się budowę nowych budynków oraz przebudowę, remont i adaptację istniejących budynków lub przestrzeni wraz z ich wyposażeniem

celem nadania im nowych funkcji społ. (np. świetlice środowiskowe, kluby seniora, zaplecza socjalne) lub kulturalnych (np. ośrodki kultury, przestrzenie do organizacji wydarzeń kulturalnych). Dopuszcza się także budowę nowych budyn., przebud., renowację, adaptację, zdegradowanych budynku/ów nie funkcjonujących, z przeznaczeniem wyłącznie na mieszkania chronione, wspomagane, socjalne lub komunalne (mieszkania komunalne, tj. mieszkania wchodzące w skład mieszkaniowego zasobu gminy). Wsparcie nie dotyczy infrastr. oświaty, nauki, ochrony zdrowia.

•funkcja gospodarcza – możliwa jest budowa i rozbudowa infrast. na rzecz rozwoju gospod., tworzenie nowych oraz rozbudowa istniejących terenów inwestycyjnych (rozumiana jako poszerzenie o nowe tereny). Teren inwesty. to wydzielony pod względem obszarowym i przygotowany do inwestycji teren, odpowiadający zapotrzebowaniu potencjalnych inwestorów, na którym zgodnie z planem zagosp. przestrzen. lub dokumentem równoważnym, będzie prowadzona działalność gosp. Wsparcie może obejmować m.in. przygotowanie i uporządko. terenu, kompleksowe uzbrojenie terenu inwestycji poprzez budowę niezbędnej infr. technicznej (sieci uzbrojenia), budowę wew. układu komunikacyjnego, tj. dróg oraz infr. służącej do przemieszczania się po terenie inwestycyjnym – w tym np. chodniki, drogi rowerowe, parkingi) oraz wyposażenie w niezbędną do funkcjonowania infr. w tym budynki. Wydatki na istniejących terenach inwest. będą uznane za kwalifikowalne jedynie w sytuacji jeśli są one niezbędne do zapewnienia pełnej funkcjonalności całego terenu inwest. Drogi dojazdowe do tworzonych/ rozbudowywanych terenów inwest. (w tym parkingi) mogą być kwalifikowalne jeśli stanowią one nieodłączny element większego projektu, a ich koszt nie przekracza 15% kosztów kwalif. operacji. Do limitu 15% nie wchodzi elem. infr. drogowej przeznaczone do ruchu pieszego i rowerowego. W miastach projekty te nie mogą obejmować budowy nowych dróg lub parkingów oraz w odniesieniu do istniejących - zwiększenia ich pojemności lub przepustowości, ani nie mogą w żaden inny sposób przyczyniać się do zwiększenia natężenia ruchu samochodowego.

Dodatkowe warunki:

Zasada „zanieczyszczający płaci” nie ma zastosowania w sytuacji gdy:

•teren zdegrad., zdewast., poprzem. był już wcześniej poddany rekultywacji, remediacji / szkody zostały naprawiane i obecnie wymaga tylko zagospodarowania np. w przypadku, gdy podmiot odp. za degradację terenu czy też nielegalne składowanie odpadów sfinansował z własnych środków remediację lub rekultywację (zgodnie z zasadą „zanieczyszczający płaci” oraz Dyrektywą 2004/35/WE Par. Eur. i Rady z dnia 21.04.2004 r. w spr. odp. za środowisko w odniesieniu do zapobiegania i zaradzania szkodom wyrządzonym środ. nat.)

•na terenie zdegrad., zdewast., poprzemys. zanieczyszczenia zostały zredukowane w wyniku sukcesji przyrodniczej czy też wypłukiwania przez deszcze. Na takich terenach nie są przekroczone normy zanieczyszczeń. Teren wówczas nie wymaga rekultywacji, a jedynie zagospodarowania.

W powyższych przypadkach trzeba udowodnić, że działania zostały zaplanowane w taki sposób, że ich realizacja zapewni osiągnięcie oczekiwanych funkcji z uwzględn. bezpieczeństwa ostatecznych odbiorców inwestycji (zgodnie z warunkami wskazanymi powyżej w pkt. a)-b).

Wydatki związane z rekultywacją (w tym remediacją) będą kwalif. wyłącznie w przypadkach, gdy podmiot odp. za degradację terenu czy też nielegalne składowanie odpadów nie może być zidentyfikowany lub nie może zostać obciążony odpowiedzial. za sfinansowanie rekultywacji zgodnie z zasadą „zanieczyszczający płaci” oraz Dyr. 2004/35/WE Parl. Eur. i Rady z dnia 21.04.2004 r. w spr. odp.za środ. w odniesieniu do zapobiegania i zaradzania szkodom wyrządzonym środ. natu. (np. oczyszczanie gleby, ziemi i wód gruntowych, ograniczenia możliwości rozprzestrzeniania się zanieczy., likwidacji nielegalnych składowisk odpadów, transport oraz odzysk lub unieszkod. odpadów zalegających na danym terenie). W sytuacji w której Wniosk. przedstawił decyzję starosty o uznaniu rekultywacji za zakończoną, a konieczne będą dalsze działania służące podnoszeniu jakości i parterów ziemi, wówczas takie wydatki będą uznane za kwalifikowalne

☐ Wspierane będą działania uwzględniające regulacje dot. odp. za szkody spowodowane ruchem zakładu górniczego (jeśli dotyczy)

☐ Konieczne jest zapewnianie zgodność z zasadą deinstytucjonalizacji - wydatki nie mogą dot. infr. opieki instytucjonalnej, rozumianej zgodnie z wyt. MFiPR w zakresie realizacji proj. z udziałem EFS+ w reg. prog. na lata 21-27. Szkoły spec. i inne placówki prowadzące do segregacji lub utrzymania segr. jakiegokolwiek grupy defaworyzowanej i/lub zagrożonej wyklucz.spół. nie będą wspierane w zakresie infra. i wyposażenia

☐ Projekty muszą być ogólnodostępne i nie mogą generować dochodów/ być nieefektywne finansowo

Wydatki niekwalifikowane:

- budowa nowej infr. drogowej (w tym parkingów) chyba że stanowi integralną część proj. a jej koszt nie przekracza 15% kosztów kwalif. proj.

- infr. administ. - biurowa (za wyjątkiem części funkcjonalnie związanych z planowaną inwestycją)

- inwestycje dot. infr. wodno – kanalizacyjnej (jako samodzielne projekty)

- inwestycje z zakresu infr. sportowej, tj. infr. rozgrywek zawodów sport. oraz wykorzystywanej do prowadzenia dział. przez kluby sportowe (w szczeg.: stadiony, hale sportowe, sale gimn. boiska, lodowiska, kryte baseny), szkolne obiekty sportowe

25) W brakujących działaniach uzupełnione pole **Kryteria wyboru projektów** o odpowiedni link odwołujący do kryteriów wyboru projektów.

26) **Tabela finansowa nr 2:**

– dokonano przesunięć środków na nabory o wysokim zapotrzebowaniu oraz na nowo powstałe działania, pomiędzy następującymi działaniami:

a) przesunięcie **1 106 574,51 EUR** na działanie 2.25 *Rozwijanie systemu gospodarki odpadami - ZIT typ A z:*

- działania 2.19 *Poprawa efektywności energetycznej – ZIT – dotacja typ A – 240 000 EUR*
- działania 2.21 *Wsparcie rozwoju OZE – ZIT – dotacja – 397 479,71 EUR*
- działania 2.23 *Gospodarowanie wodami – ZIT typ A – 100 000 EUR*
- działania 2.24 *Rozwijanie systemu gospodarki wodno-ściekowej – ZIT – 369 094,80 EUR*

- b) przesunięcie **400 000 EUR** na działanie 5.5 Infrastruktura edukacji - ZIT z:
- działania 5.3 *Infrastruktura kształcenia zawodowego* typ B – **300 000 EUR**
 - działania 5.12 *Wsparcie POZ/ AOS/ leczenia jednego dnia* – ZIT – **100 000 EUR**
- c) przesunięcie **615 164,83 EUR** na działanie 6.33 *Wsparcie usług społecznych w regionie* - ZIT z:
- działania 6.32 *Aktywizacja społeczno-zawodowa* - ZIT – **335 000 EUR**
 - działania 6.34 *Wsparcie usług zdrowotnych* – ZIT typ A – **280 164,83 EUR**
- d) przesunięcie **207 000 EUR** na działanie 6.40 *Wsparcie usług społecznych w regionie* – IIT OPK z działania 6.32 *Aktywizacja społeczno-zawodowa* – ZIT

Zmiany finansowe wynikające z ww. przesunięć wprowadzono również w adekwatnych do przesunięć kartach działań, w polach dotyczących alokacji ogółem oraz alokacji UE.

27)Tabela finansowa nr 3:

- zaktualizowano tabelę zawierającą kategorie interwencji w związku z wprowadzonymi przesunięciami alokacji.